BONTSYE SHVAYG

Isaac Leib Peretz

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

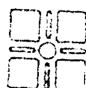

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

י. ל. פּרץ פאַר דער שול

באָנציע שוויַיג

רעדאַקטירט פאַר דער יוגנט פון
אַ קאָמיסיע לערער ביים צענטראַלן־
בילדונגס־קאָמיטעט אין ווילנע

ווילנע — 1926
ווילנער פאַרלאַג פון ב. קלעצקין

I. L. Perec dla Szkoły. „Boncie Szwajg“.

Drukarnia „Wyd. Wileńskie“ B. Kleckina, Wilno.

באָנציע שוויַג.

דאָ, אויף דער וועלט, האָט באָנציע שווייגס טויט גאָר קיין איינדרוק נישט געמאַכט! פרעגט עמיצן בחרם: ווער באָנציע איז געווען, ווי אַזוי ער האָט געלעבט, אויף וואָס ער איז געשטאָרבן! צי האָט אים׳ם דאָס האַרץ געפּלאַצט, צי די כוחות זיינען אים אויסגעגאַנגען, צי דער מאַרך־ביין האָט זיך איבערגעבראָכן אונטער אַ שווערער לאַסט... ווער ווייסט? אפשר איז ער גאָר פאַר הונגער געשטאָרבן!

אַ פערד אין טראַמוויי זאָל פאַלן, וואָלט מען זיך מער אינטערעסירט. עס וואָלטן צייטונגען געשריבן, הונדערטער מענטשן וואָלטן פון אַלע גאַסן געלאָפן און די נבלה באַקוקט; באַטראַכט אַפילו דעם אָרט, וואו די מפּלה איז געווען...

באָנציע האָט שטיל געלעבט און איז שטיל געשטאָרבן; ווי אַ שאָטן איז ער דורך — דורך אונזער וועלט!

אויף באָנציעס ברית האָט מען קיין וויין נישט געטרונקען, עס האָבן קיין כוסות געקלונגען! צו בר־מצוה האָט ער קיין קלינגענדיקע דרשה נישט געזאָגט... געלעבט האָט ער ווי אַ גרוי קליין קערנדל זאַמד ביים ברעג פון ים צווישן מיליאָנען זיינס־גלייכן; און, אַז דער ווינט האָט׳ן אויפגעהויבן און אויף דער אַנדערער זייט ים אריבערגעיאָגט, האָט עס קיינער נישט באַמערקט!

ביים לעבן האָט די נאַסע בלאָטע קיין צייכן פון זיין פוס נישט באַהאַלטן; נאָכן טויט — האָט דער ווינט דאָס קליינע ברעטל פון זיין קבר אומגעוואָרפן: דעם קברנס ווייב האָט עס געפונען ווייט פון קבר און דערביי אַ טעפּל קאַ־טאָפל אָפּגעקאָכט... עס איז דריי טעג נאָך באָנציעס טויט, פרעגט דעם קברן בחרם, וואו ער האָט׳ן געלייגט!

א שאָסן! זיין פאָטאָגראַפיע איז נישט געבליבן ביי קיינעם אין כוח, ביי קיינעם אין האַרץ; עס איז פון אים קיין זכר געבליבן!

„קיין קינד, קיין רינד"; עלנט געלעבט—עלנט געשטאָרבן!

ווען נישט דאָס מענטשלאַכע גערודער, וואָלט אפשר עמיצער אַמאָל דערהערט ווי באַנציעס מאַרך-ביין האָט אונטער דער לאַסט געקנאַקט; וואָלט די וועלט מער צייט געהאַט, וואָלט עמיצער אפשר אַמאָל באַמערקט, אַז באַנציע (אויך אַ מענטש) האָט לעבעדיקערהייט צוויי אויסגעלאָשענע אויגן און שרעקלאַך איינגעפאַלענע באַקן; אַז אפילו ווען ער האָט גאָר שוין קיין לאַסט נישט אויף די פלייצעס, איז אים אויך דער קאָפּ צו דער ערד געבויגן, גלייך ער וואָלט לעבעדיקערהייט זיין קבר געזוכט! וואָלטן אַזוי וויניק מענטשן ווי פערד אין טראַמוויי געווען, וואָלט אפשר אַמאָל עמיצער געפרעגט: וואו איז באַנציע אַהינגעקומען?!

ווען מען האָט באַנציען אין שפּיטאָל אַריינגעפירט, איז זיין ווינקל אין סוטערינע נישט ליידיק געבליבן — עס האָבן דערויף צען זיינס-גלייכן געוואַרט, און צווישן זיך דעם ווינקל „אין-פלוס" ליציטירט; ווען מען האָט'ן פון שפּיטאָל-בעט אין טויטן-שטיבל אַריינגעטראָגן, האָבן אויפן בעט צוואַנציק אָרימע קראַנקע געוואַרט... ווען ער איז אַרויס פון טויטן-שטיבל — האָט מען צוואַנציק הרוגים פון אונטער אַן איינגעפאַלן הויז געבראַכט — — — ווער ווייסט, ווי לאַנג ער וועט רואיק וואוינען אין קבר? ווער ווייסט, וויפיל עס וואַרטן שוין אויף דעם שטיקל פּלאַץ...

שטיל געבוירן, שטיל געלעבט, שטיל געשטאָרבן און נאָך שטילער באַגראָבן.

. . . .

נאָר נישט אַזוי איז געווען אויף יענער וועלט! דאָרטן האָט באַנציעס טויט אַ גרויסן איינדרוק געמאַכט!

דער גרויסער שופר פון משיחס צייטן האָט געקלונגען אין אַלע זיבן הימלען: באַנציע שווייג איז נפטר געוואָרן! די גרעסטע מלאכים מיט די ברייטסטע פליגל זיינען געפלויגן, און איינער האָט דעם אַנדערן איבערגעגעבן: באַנציע איז „נתבקש געוואָרן בישיבה של מעלה"! אין גן-עדן איז אַ רעש, אַ שמחה, אַ גערודער: „באַנציע שווייג! אַ שפּאַס, באַנציע שווייג!!!"

יונגע מלאָכימלאַך מיט בריליאַנטענע אייגעלאַך, גאָלדענע דראָט־אַרבעטענע פליגעלאַך און זילבערנע פאַנטאָפעלאַך זייגען באָנציען אַקעגן געלאָפן מיט שמחה! דער גערויש פון די פליגל, דאָס קלאַפן פון די פאַנטאָפעלאַך און דאָס פריילאַכע לאַכן פון די יונגע, פרישע, רויזיקע מיילאַכלאַך האָט פאַרפולט אַלע הימלען און איז צוגעקומען ביז צום כסא הכבוד, און גאָט אַליין האָט אויך שוין געוואוסט, אַז באָנציע שווייג קומט!

אברהם אָבינו האָט זיך אין טויער פון הימל געשטעלט, די רעכטע האַנט אויסגעשטרעקט צום בריימן „שלום עליכם", און א זיסער שמייכל שיינט אַזוי העל אויף זיין אַלטן פנים!

וואָס רעדלט אַזוי אין הימל?

דאָס האָבן צוויי מלאכים אין גן־עדן אריין פאר באָנציעס וועגן א גינ־גאָלדענע פאָטערשטול אויף רעדלאַך געפירט!

וואָס האָט אַזוי העל געבליצט?

דאָס האָט מען דורכגעפירט א גאָלדענע קרוין מיט די טייערסטע שטיינער געזעצט! אַלץ פאַר באָנציען

— נאָך פאַרן פסק פון בית־דין של מעלה? פרעגן די צדיקים פאַרוואונדערט און נישט גאָר אָן קנאה.

— אָ! ענטפערן די מלאכים, דאָס וועט זיין א פראָסטע פוסטע פאָרמע! קעגן באָנציע שווייג וועט אַפילו דער קטיגור קיין וואָרט אין מויל נישט געפינען! די „דיעלע" וועט דויערן פינף מינוט!

— איר שפּילט זיך מיט באָנציע שווייג? —

אַז די מלאָכימלאַך האָבן באָנציען געכאַפּט אין דער לופט און אָפּגעשפּילט אים א זמר; אַז אַברהם אָבינו האָט אים ווי אַן אַלטן קאַמעראַד די האַנט געשאָקלט; אַז ער האָט געהערט, אַז זיין שטול איז גרייט אין גן־עדן, אַז אויף זיין קאָפּ וואַרט אַ קרוין; אַז אין בית־דין של מעלה וועט מען איבער אים קיין וואָרט נישט ריידן — האָט באָנציע, גלייך ווי אויף יענער וועלט, געשוויגן פאַר שרעק! עס איז אים דאָס האַרץ אַנטגאַנגען! ער איז זיכער, אַז דאָס מוז זיין אַ חלום, אָדער א פראַסטער טעות!

ער איז צו ביידע געווינט! נישט איינמאָל האָט זיך אים אויף יענער וועלט געחלומט, אַז ער קלייבט געלט אויף דער פּאָדלאָגע, גאַנצע אוצרות ליגן... און אויפגעכאַפּט האָט ער זיך נאָך אַ גרעסערער קבצן ווי נעכטן... נישט איינמאָל האָט אים עמיץ פאַר טעות צוגעשמייכלט, אַ גוט וואָרט געזאָגט און איבערגעדרייט זיך און אויסגעשפּיגן...

— מיין מזל — טראַכט ער — איז שוין אַזוי!

און ער האָט מורא די אויגן אויפצוהויבן, דער חלום זאָל נישט פאַרשווינדן; ער זאָל זיך נישט אויפכאַפּן ערגעץ אין אַ הייל צווישן שלאַנגען און עקדישן! ער האָט מורא פון מויל אַ קלאַנג ארויסצולאָזן, מיט אַ גליד אַ ריר צו טאָן — מען זאָל אים נישט דערקענען און אַוועקשליידערן אויף כף-הקל *)...

ער ציטערט און הערט נישט די מלאָכים'ס קאָמפּלימענטן, זעט נישט זייער טאַנצן אַרום אים, ער ענטפערט נישט אַברהם אָבינו אויפן הערלאַכן „שלום עליכם", און — געפירט צום בית-דין של מעלה — זאָגט ער אים קיין „גוט-מאָרגן" נישט...

אויסער זיך איז ער פאַר שרעק!

און זיין שרעק איז נאָך גרעסער געוואָרן, אַז ער האָט, נישט ווילנדיק, דערזען די פּאָדלאָגע פון בית-דין של מעלה. סאַמע אַלאַבאַסטער מיט בריליאַנטן! „אויף אַזאַ פּאָדלאָגע שטייען מיינע פיס!" — ער ווערט אינגאַנצן פאַרשטאַרט! „ווער ווייסט, וועלכן גביר, וועלכן רב, וועלכן צדיק מען מיינט... ער וועט קומען — וועט זיין מיין פינסטערער סוף!"

פאַר שרעק האָט ער אַפילו נישט געהערט, ווי דער פּרעזעס האָט בפירוש אויסגערופן: „די דיעלע פון באָנציע שווייג!" און, דערלאַנגענדיק דעם מליץ יושר די אַקטן, געזאָגט: „לעז, נאָר בקצור!"

מיט באָנציען דרייט זיך דער גאַנצער סאַלאָן. עס רוישט אים אין די אויערן. אינם גערויש הערט ער דאָך אַלץ מאָל שאַרפער און שאַרפער דעם מלאך-מליצס זיס קול ווי אַ פידל:

— זיין נאָמען — הערט ער — האָט אים געפּאַסט ווי צום אַ שלאַנק לייב אַ קלייד פון אַן אַרטיסט-אַ-שניידערס האַנט.

---

*) כף-הקלע.

— וואָס רעדט ער? — פרעגט זיך באַנציע, און ער הערט ווי אַן אומ־געדולד קול האַקט אים איבער און זאָגט:

— נאַר אָן משלים!

— ער האָט זיך קיינמאָל - הייבט ווייטער אָן דער מליץ יושר — אויף קיינעם נישט געקלאָגט, נישט אויף גאָט, נישט אויף לייט; און זיין אויג האָט קיינמאָל נישט אויפגעפלאַמט קיין פונק פון האַס, ער האָט עס קיינמאָל נישט אויפגעהויבן מיט אַ פרעטענזיע צום הימל.

באַנציע פאַרשטייט ווייטער נישט אַ וואָרט, און דאָס הארטע קול שלאָגט ווייטער איבער:

— אָן רעטאָריק!

— איוב האָט נישט אויסגעהאַלטן. ער איז אומגליקלאכער געווען — —

— פאַקטן, טרוקענע פאַקטן! — רופט נאָך אומגעדולדיקער דער פרעזעס.

— ער האָט אַלץ געשוויגן - פירט ווייטער דער מליץ יושר, אפילו ווען די מוטער איז אים געשטאָרבן און ער האָט צו דרייצן יאָר אַ שטיפמאַמע באַקומען... אַ שטיפמאַמע — אַ שלאַנג, אַ מרשעת...

— מיינט מען דאָך אפשר פאַרט מיך? טראַכט באַנציע —

— אָן אינסינואַציען *) אויף דריטע פערזאָנען, בייזערט זיך דער פרעזעס.

— זי פלעגט אים קאַרגן דעם ביסן... אייערנעכטיק פאַרשימלט ברויט... האָר־פלאַקס פאַר פלייש... און זי האָט קאַווע מיט שמעטענע געטרונקען —

— צו דער זאַך! שרייט דער פרעזעס.

— זי האָט אים פאַר דאָס קיין נעגל נישט געקאַרגט און זיין ברוין־און־בלוי לייב פלעגט אַרויסקוקן דורך אַלע לעכער פון זיינע פאַרשימלט־צע־ריסענע קליידער... ווינטער אין די גרעסטע פרעסט האָט ער איר באַר־פוס אויפן הויף האָלץ געהאַקט, און די הענט זיינען צו יונג און צו שוואַך געווען, די קלעצלאַך צו דיק, די האַק צו שטומפיק... נישט איינמאָל האָט ער זיך די האַנט פון די געלענקען אויסגעריסן, נישט איינמאָל האָט ער זיך די פיס אָפגעפרוירן, נאָר געשוויגן האָט ער, אפילו זיך פאַרן פאָטער —

---

*) מלשינות.

— פאַרן שיכור! לאַכט אַריין דער קטיגור, און באַנציען ווערט קאַלט אין אַלע אברים —

— נישט געקלאַגט, ענדיקט דער מליץ יושר דעם זאַך.

און שטענדיק עלנט — פירט ער ווייטער — קיין חבר, — קיין תלמוד־תורה, קיין הדר... קיין גאַנץ בגד... קיין פרייע מינוט —

— פאַקטן — רופט ווייטער דער פרעזעס.

ער האָט געשוויגן אפילו שפּעטער, ווען דער פאָטער האָט'ן שיכורערהייט אַמאָל אָנגעכאַפּט ביי די האָר און אינמיטן אַ שניי־ענדיקער ווינטער־נאַכט אַרויסגעוואָרפן פון שטוב! ער האָט זיך שטיל אויפגעהויבן פון שניי און איז אַנטלאָפן, וואו די אויגן האָבן אים געטראָגן...

אויפן גאַנצן וועג האָט ער געשוויגן... ביים גרעסטן הונגער האָט ער נאָר מיט די אויגן געבעטלט!

ערשט אין אַ שווינדלדיקע, נאַסע פרילינגס־נאַכט, איז ער אין אַ גרויסע שטאָט אַריינגעקומען; ער איז אַריין, ווי אַ טראָפּן אין אַ ים, און דאָך האָט ער די אייגענע נאַכט אין אַרעסט פאַרבראַכט... ער האָט געשוויגן, נישט געפרעגט, פאַרוואָס, פאַר ווען? ער איז אַרויס און די שווערסטע אַרבעט געזוכט! נאָר ער האָט געשוויגן!

שווערער פאַר דער אַרבעט איז געווען זי צו געפינען — ער האָט געשוויגן!

באָדנדיק זיך אין קאַלטן שווייס, צוזאַמענגעדריקט אינטער דער שווערסטער לאַסט, ביים גרעסטן קראַמף אין ליידיקן מאָגן — האָט ער געשוויגן!

באַשפּריצט פון פרעמדער בלאָטע, באַשפּיגן פון פרעמדע מיילער, געיאָגט פון טראָטואַרן מיט דער שווערסטער לאַסט אַראָפּ אין גאַס, צווישן דראָזשקעס, קאַרעטן און טראַמוויס, קוקנדיק יעדע מינוט דעם טויט אין די אויגן אַריין — האָט ער געשוויגן!

ער האָט קיינמאָל נישט איבערגערעכנט, וויפיל פּוד לאַסט עס קומט אויס אויף אַ גראָשן, וויפיל מאָל ער איז געפאַלן ביי יעדן גאַנג פאַר אַ דרייער, וויפיל מאָל ער האָט שיר נישט די נשמה אויסגעשפּיגן, מאָנענדיק זיין פאַרדינסט; ער האָט נישט גערעכנט נישט זיין, נישט יענעמס מזל, נאָר געשוויגן!

זיין אייגן פאַרדינסט האָט ער אויך נישט היין געמאָנט! ווי אַ בעטלער האָט ער זיך ביי דער טיר געשטעלט, און אין די אויגן האָט זיך אַ הינטישע בקשה געמאָלט: „קום שפּעטער"; און ער איז פאַרשוואונדן שטיל ווי אַ שאָטן, כדי שפּעטער נאָך שטילער אויסצובעטלען זיין פאַרדינסט!

ער האָט אַפילו געשוויגן, ווען מען פלעגט אים אָפּרייסן פון זיין פאַר־דינסט אָדער אַריינוואַרפן אַ פאַלשע מטבע!...

ער האָט אַלץ געשוויגן...

— ביינט מען דאָך טאַקע מיך! טרייסט זיך באָנציע.

— —

— איינמאָל — פירט ווייטער דער מליץ יושר נאָך אַ טרונק־וואַסער — איז אין זיין לעבן אַן ענדערונג געשען... עס איז דורכגעפלויגן אַ קאָטש אויף גומענע רעדער מיט צעפלאַשטעטע פערד... דער שמייסער איז שוין לאַנג פוני־ווייטנס געלעגן מיט אַ צעשפּאָלטענעם קאָפּ אויפן ברוק... פון די דערשראָקענע פערדס מיילער שפּריצט דער שוים, פון אונטער די פּאַדקאָוועס יאָגן זיך פונקען, די אויגן בליטשטשען, ווי ברענענדיקע שטורקאַצן אין אַ פינסטערער נאַכט — און אין קאָטש זיצט נישט סויט נישט לעבעדיק אַ מענטש!

און באָנציע האָט די פערד פאַרהאַלטן!

און דער גערעטעוועטער איז געווען אַ ייד אַ בעל־צדקה און האָט באָנ־ציען די טובה נישט פאַרגעסן!

ער האָט אים דעם געהרגעטנס בייטש איבערגעגעבן; באָנציע איז אַ שמייסער געוואָרן!

און באָנציע האָט אַלץ געשוויגן!

— מיך מיינט מען, מיך! באַפעסטיקט זיך באָנציע אין דער דעה, און האָט דאָך נישט די העזה אַן אויג צו וואַרפן אויפן „בית־דין של מעלה"...

ער הערט זיך ווייטער איין צום מלאך־מליץ:

— ער האָט געשוויגן אַפילו, ווען זיין בעל־טובה האָט אין קורצן באַנ־קראָטירט און אים זיין לוין נישט באַצאָלט...

ער האָט געשוויגן, אַפילו ווען דאָס ווייב איז פון אים אַנטלאָפן און איבערגעלאָזט אים אַ קינד פון דער ברוסט...

ער האָט געשוויגן אַפילו מיט פופצן יאָר שפּעטער, ווען דאָס קינד איז אויפגעוואַקסן און געגוג שטאַרק געווען באַנציען ארויסצוואַרפן פון שטוב..
— מיך מיינט מען, מיך! פרייט זיך באַנציע.

— ער האָט אַפילו געשוויגן — הייבט אָן ווייכער און טרויעריגער דער מלאך-מליץ — ווען דער אייגענער בעל-טובה האָט זיך מיט אַלע אויסגעגלייכט, נאָר אים קיין גראָשן שכירות נישט צוריקגעגעבן — און אַפילו דעמאָלט, ווען ער איז באַנציען (ווייטער פאַרנדיק אויף אַ קאַסט מיט גומענע רעדער און פערד ווי לייבן) איבערגעפאָרן...

ער האָט אַלץ געשוויגן! ער האָט אַפילו דער פּאָליציי נישט געזאָגט, ווער עס האָט אים צורעכט געמאַכט..

ער האָט געשוויגן אַפילו אין שפּיטאָל, וואו מען מעג שוין שרייען!

ער האָט געשוויגן אפילו, ווען דער דאָקטאָר האָט אָן פופצן קאָפּיקעס נישט געוואָלט צוגיין צו זיין בעט, און דער וועכטער, אָן פינף קאָפּ. — טוישן אים די וועש!

ער האָט געשוויגן ביים גוססן — ער האָט געשוויגן ביים שטאַרבן...
קיין וואָרט קעגן גאָט, קיין וואָרט קעגן לייט!
— דיקסי!

באַנציע הייבט אָן ווייטער צו ציטערן אויפן גאַנצן לייב. ער ווייסט, אַז נאָכן מליץ יושר גייט דער קטיגור! ווער ווייסט, וואָס דער וועט זאָגן! באַנציע אַליין האָט זיין לעבן נישט געדענקט. נאָך אויף יענער וועלט האָט ער יעדע מינוט די פריערדיקע פאַרגעסן... דער מלאך-מליץ האָט אים אַלץ דער-מאָנט... ווער ווייסט, וואָס דער קטיגור וועט אים דערמאָנען!

— רבותי! הייבט אָן אַ שאַרף-שטעכנדיק-בריענדיק קול —
נאָר ער האַקט אָפּ —
— רבותי, הייבט ער נאָכאַמאָל אָן, נאָך ווייכער, און האַקט ווייטער אָפּ

ענדלאַך הערט זיך, פון דעם אייגענעם האַלז אַרויס, כמעט אַ ווייך קול:

— רבותי! ע ר האָט געשוויגן! וועל איך אויך שווייגן!

עס ווערט שטיל — און פון פאָרנט הערט זיך אַ נייע ווייכע ציטערדיקע שטימע:

— באָנציע, מיין קינד באָנציע! רופט אים ווי אַ האַרפּע... מיין האַרציק קינד באָנציע!

אין באָנציען צעווייגט זיך דאָס האַרץ... ער וואָלט שוין אַצונד די אויגן געעפנט, נאָר זיי זיינען פאַרפינסטערט פון טרערן... עס איז אים אַזוי זיס־ וויינענדיק קיינמאָל נישט געווען... „מיין קינד", „מיין באָנציע" — זייט די מוטער איז געשטאָרבן, האָט ער אַזאַ קול און אַזעלכע ווערטער נישט געהערט.

— מיין קינד! פירט ווייטער דער אַב־בית־דין — דו האָסט אַלץ געליטן און געשוויגן! עס איז נישטאָ קיין גאַנץ גליד, קיין גאַנץ ביינדל אין דיין לייב אָן אַ וואונד, אָן אַ בלוטיק אָרט, עס איז נישטאָ קיין אַ באַהאַלטן אָרט אין דיין נשמה, וואו עס זאָל נישט בלוטן... און דו האָסט אַל געשוויגן...

דאָרט האָט מען זיך נישט פאַרשטאַנען דערויף! דו אַליין האָסט גאָר אפשר נישט געוואוסט, אַז דו קענסט שרייען און, אַז פון דיין געשריי קענען יריחוס מויערן ציטערן און איינפאַלן? דו אַליין האָסט פון דיין פאַרשלאָפענעם כוח נישט געוואוסט...

אויף יענער וועלט האָט מען דיין שווייגן נישט באַלוינט, נאָר דאָרט איז דער עולם השקר, דאָ אויפן עולם האמת וועסטו דיין לוין באַקומען!

דיך וועט דאָס בית־דין של־מעלה נישט משפטן, דיר וועט עס נישט פסקענען.

דיר וועט עס קיין חלק נישט אויס־און נישט־אָפּטיילן: נעם דיר וואָס דו ווילסט! אַ ל ע ס איז דיין!

באָנציע הייבט דאָס ערשטע מאָל די אויגן אויף! ער ווערט ווי פאַר־ בלענדט פון דער ליכט פון אַלע זייטן! אַלעס בלאַנקט, אַלעס בלישטשעט, פון אַלעס יאָגן שטראַלן: פון די ווענט, פון די כלים, פון די מלאכים, פון די דייבים! סאַמע ענגלען!

ער לאָזט די כידע אויגן אַראָפּ!

— טאַקע? פרעגט ער מסופק און פאַרשעמט.

— זיכער! ענטפערט פּעסט דער אַב־בּית־דין! זיכער, זאָג איך דיר, אַז אַלעס איז דיין. אַלעס אין הימל געהער צו דיר! קלויב און נעם וואָס די ווילסט, דו נעמסט נאָר ביי דיר אַליין!

— טאַקע? פרעגט באָנציע נאָכאַמאָל, נאָר שוין מיט אַ זיכערן קול.

— טאַקע! טאַקע! טאַקע! ענטפערט מען איט אויף זיכער פון אַלע זייטן.

— נו, אויב אַזוי — שמייכלט באָנציע — וויל איך טאַקע אַלע טאָג אינדערפרי אַ הייסע בולקע מיט פרישע פּוטער!

דיינים און מלאכים האָבן אַראָפּגעלאָזט די קעפּ פאַרשעמט; דער קטיגור האָט זיך צעלאַכט.

פארטייטשונגען פון די שווערע העברעאישע ווערטער, וועלכע געפינען זיך אין דעם ווערק.

נפטר געוואָרן (געשטאָרבן)

כסא הכבוד (גאָטס טראָן)

בית־דין של מעלה (די הימלישע ריכטער)

קטיגור (באשולדיקער)

זמר (א ליד)

מליץ יושר (פארטיידיקער)

עולם השקר (די וועלט פון פאלשקייט)

עולם האמת (די וועלט פון אמת)

אב בית דין (דער פארזיצער פון געריכט)

פאַרלאַג ב. קלעצקין

לערנביכער

אַלף־ביתן און כרעסטאָמאַטיעס

גילדן

הײלפּערין פאַלק. — דאָס וואָרט, פאַרן ערשטן לערנ־
1.40 יאָר (אילוסטרירט) . . .
— 14 וואַנט־טאַבעלן פאַר דער שול צום
2.50 „דאָס וואָרט" . . .
1.50 האָכבערג ד. — די נײַע שול (אילוסטרירטער אַלף־בית) . . .
יפה ל. ה. — דער שול־חבר, לעזע־בוך פאַרן 2־טן און 3־טן
2.00 לערן־יאָר . . .
אַלגין. — דאָס ייִדישע וואָרט ליטעראַרישע כרעסטאָמאַטיע צום
ליענען אין די עלטערע גרופּעס פון אָנפאַנגס־שולן און
2.00 אין דער היים, I באַנד . . . .
פּרץ י. ל. — פאַר דער יוגנט (א כרעסטאָמאַטיע פון י. ל.
2.50 פּרצעס ווערק) . . .
0.75 בלומען — (פּאָעזיע פאַר קינדער) . . . .

אַריטמעטיק, אַלגעברע און געאָמעטריע

ראַק־מיכאַלאָווסקי ס. — אַריטמעטישער רעכנבוך
1.10 פאַר פאָלקס־שולן, ייִדיש האַלבערשטאַם. .
3.90 לעבעדינצעוו. — אַלגעברע, ייִדיש י. יאַרעצקי . . . . .
אָסטראָוו א. מ. — אָנשויאונגס־געאָמעטריע, איבערז. גורעוויטש
און שוסטערמאַן
0.85 I טייל . . .
1.00 II . . .
1.15 III . . .
— ריבקין נ. — געאָמעטרישער רעכנבוך (סטערעאָמעטריע)
1.60 איבערז. י. גורעוויטש און י. שוסטערמאַן
6.80 קיסעלעוו — געאָמעטריע

פאַרלאַג ב. קלעצקין

געשיכטע

גילדן

אפרתי ח.—יידישע געשיכטע, | ביבלישע תקופה 1.40

— " || בית־שני 1.60

סאָלאָוייטשיק מ. ד"ר—יסודות פון דער עלטסטער יידישער קולטור־געשיכטע, 2 טיילן,
ייִדיש ש. איזענשטאַט . . 4.30

וויפער ר. פראָפ.—די אוראַלטע אייראָפּע און דער מזרח,
איבערז. ז. קאַלמאַנאָוויטש . . 3.00

שיפּער י. פראָפ. — געשיכטע פון יידישן־פאָלק אין דער צייט פון בית־שני, יידיש ז. קאַלמאַנאָוויטש . 7.20

רובאַקין נ. א. — גרויסע געשעענישן פון פאַרשיידענע צייטן און פעלקער, יידיש ב. היילפּערין . 3.00

ליטעראַטור־געשיכטע

קאָגאַן פּ.—געשיכטע פון מערב־אייראָפּעאישע ליטעראַטורן,
יידיש ב. היילפּערין, אין 3 בענדער צו 9.00

נאַטור־וויסנשאַפט און געאָגראַפיע

ציגנער א. ו. — עלעמענטאַר־פיזיק (איל.) יידיש ש. שולמאַן 4.50

הימסאָן.—פיזישע געאָגראַפיע, | טייל 1.25

— " " " || 2.00

שמעיל אָטטאָ פּראָפ.—דער מענטש (איל.) יידיש ד"ר איטשע 0.80

— זאָאָלאָגיע (160 געמעלן), " 3.00

גאָלאָמב א.—וואַסער־געוויקסן, הילפס־ביכל צו באָטאַניק, עקסקורסיעס אויפן וואַסער (אילוס.). 0.85

נאָוואָגרודסקי י. ד.—פון אונזער נאַטור—פרילינג . 1.30

גיליגיטש י.—אונזער פלאָרע, געוויקסן־באַשטימער (איל.) 0.65

קאַדושין י. — געאָגראַפישער אַטלאַס, 26 קאַרטעס . . . 3.00

ווילנער פאַרלאַג פון ב. קלעצקין

י. ל. פרץ פאַר יוגנט,

אַ כרעסטאָמאַטיע פון י. ל. פרצעס ווערק

צוזאַמענגעשטעלט פון צ. ב. ק. אין ווילנע

„י. ל. פרץ פאַר דער שול“,

אין באַזונדערע ביכלאַך:

1. פון מיינע זכרונות
2. קינדער
3. דער משולח
4. באָנציע שווייג
5. אויב נישט נאָך העכער
6. צווישן צוויי בערג
7. דער מלאך
8. דער אייביקער פרידן אין ערגעץ־לאַנד
9. מאָניש
10. אַ גילגול פון אַ ניגון
11. אייזיקל שד
12. וואָס אַ מאָל — ווייניקער

אין נאָך אַנדערע